Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

2006 m. spalio 26 d. Nr. 41 (726)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Sergėk partizanų atminimą, skaidrioji Virinta

Spalio 15-ąją – gražią rudens dieną žmonės rinkosi į Anykščių r. Kurklių miestelį pagerbti 1945 m. birželio 27 d. žuvusius Aro būrio partizanus. Iki šv. Mišių turėdami laisvo laiko vieni būriavosi šventoriuje, kiti lankėsi kapinėse, treti vaikščiojo po miestelį. Nedažnai atvykstantiems kurkliečiams – tai mielas prisilietimas prie gimtinės, o jaunimui – istorijos pamoka.

Prisiminkime Kurklių istoriją. Jau 18 a. vietovė vadinta „Kurklių žeme". Šią žemę valdė Trakų vaivados. 1564 m. Kurkliams suteiktos prekybinės privilegijos, o po 1566 m. reformos Kurkliai nebeteko karinės vėliavos ir buvo prijungti prie Ukmergės. 1771 m. Kurklių seniūniją valdė Veresčinskis. Vėliau keitėsi Kurklių dvaro savininkai: Plateriai, Gratkauskai, Kaminskai, Bistramai ir kiti. Žilą senovę mena piliakalnis, švedkapiai.

Bažnyčia taip pat turi savo istoriją. 1622 m. buvo pastatyta reformatų bažnyčia. Pirmoji katalikų koplyčia paminėta 1669 m. Parapija įsteigta 1783 m. Šiandieninė medinė Šv. Jurgio bažnyčia pastatyta 1874 m. Pietryčių pusėje, prieš bažnyčią, pastatytas paminklas su raudonarmiečio skulptūra 1944 m. ten palaidotiems sovietų kariams. Tikėkimės, kad anksčiau ar vėliau žvaigždės ir kryžiaus sambūrio dilemą kurkliečiai išspręs.

Baigiasi pasivaikščiojimas po miestelį. Prasideda šv. Mišios.

Žuvusiems partizanams Kurkliuose pašventintas paminklinis kryžius. Autoriaus nuotr.

Jas aukoja katalikybės riteris ir tautinio atgimimo šauklys monsinjoras Alfonsas Svarinskas. Po šv. Mišių automobilių kolona pajuda į buvusį Trakinių kaimą. Ten pastatytas kryžius, skirtas Trakinių kaimo atminimui, o šalia, lauko riedulyje, ant metalinių plokščių užrašyta: „Ukmergės apskritis Trakinių kaimas. / Iki 1861 m. baudžiava ėjo Balninkėlių dvare. / 1927–1929 m. išsiskirstė į vienkiemius. / 1940 m. buvo 47 vienkiemiai, 212 gyventojai. // Atmink, kai slinko gūdūs vakarai / Ir griuvo žemės taurūs ąžuolai, / O mirtį nešė tolimi kraštai... / Taip krito tavo, Lietuva, vaikai."

(*keliama į 4 psl.*)

Numeryje skaitykite:

2 **Dr. Povilo Jakučionio pataisos dėl rezervininkų Seime sukėlė sumaištį**

3 **Paroda „Misija Sibiras: sugrįžimas" pradėjo kelionę po Lietuvą**

6 **„Mane teisė už meilę tėvynei, jos žmonėms, už lietuviškas dainas," – savo gyvenimo prisiminimais dalijasi Stanislava Semaškienė**

Antikonstitucinis „flirtas"

Lietuvos valstybėje greta kamieninės lietuvių tautos gyvena tautinės mažumos: rusai, lenkai, žydai, totoriai, ukrainiečiai ir kt. Didžioji dauguma jų yra Lietuvos piliečiai, todėl vadinami Lietuvos rusais, Lietuvos lenkais, Lietuvos žydais ir t.t. Tačiau negausi Lietuvos lenkų dalis save įvardija lenkais Lietuvoje (polaki na Litvie). Sakytume – tegul kaip nori jie vadinasi, tik tegul laikosi Lietuvos įstatymų, gerbia kamieninę tautą, nesielgia čia kaip šeimininkai. Iš tikrųjų, jei nesi Lietuvos lenkas, o tik lenkas Lietuvoje, nenori integruotis į kamieninės tautos valstybę, valstybė tave gali laikyti tik svečiu, kuriam įsipareigojimai yra daug mažesni nei Lietuvos piliečiui. Tačiau tie „polaki na Litvie" užsimanė, kad jiems būtų suteiktos ne tik Lietuvos piliečių teisės, bet ir kai kurios Lenkijos piliečių teisės. Tarp tokių teisių – asmens dokumentuose pavardes rašyti lenkiškais rašmenimis. Gal tos mažumos mažumai tebesisapnuoja Liublino unija, Želigovskis ir Pilsudskis Lietuvoje, gal jie lenkų kalbą vertina aukščiau už lietuvių kalbą, nes nei, tarkim, Rusijoje, nei Amerikoje tokių teisių lenkai nereikalauja. Galėtume nekreipti dėmesio į absurdiškus „svečių" reikalavimus, tačiau Lenkijos valstybės vadovai mūsų valstybės vadovams dainuoja tą pačią dainelę. Mūsų valstybės vadovai tos dainelės pataikūniškai klauso, pritaria absurdiškoms lenkų ambicijoms mūsų tautinio orumo žeminimo sąskaita, vykdo antikonstitucinį „flirtą", žada „problemą" spręsti ir net teikia vilčių, kad lenkų asmens dokumentuose bus leista rašyti pavardes lenkiškais rašmenimis.

Tiek buvusio prezidento ir premjero A.Brazausko, tiek prezidento V.Adamkaus perdėtas palankumas nepamatuotoms lenkų ambicijoms, pariteto Lenkijos lietuvių ir Lietuvos lenkų padėties nepaisymas iš Lenkijos pusės žeidžia lietuvių tautinį orumą, kenkia Lietuvos lenkų integravimuisi į lietuvių tautą ir jos valstybę. Minėtas išskirtinumas lenkams žemintų ir kitų Lietuvos tautinių mažumų orumą, jei tų tautybių atstovams asmens dokumentuose nerašytume pavardžių jų rašmenimis (rusų, žydų, arabų ir kt.).

(*keliama į 4 psl.*)

Skaudi gyvenimo tikrovė

Spalio 21 d. kauniečiai susitiko su išlikusiu vieninteliu gyvu Medininkų tragedijos, įvykusios 1991 m. liepos 31 d., liudininku Tomu Šernu. Susitikimas vyko Istorinėje Lietuvos Respublikos prezidentūroje. Jo metu pristatyta knyga "Tomas Šernas: vakar buvo rytoj". Knygos autorė – žurnalistė Aurelija Arlauskienė. Renginio organizatoriai – Vasario 16-osios klubas. Simboliška, kad pirmasis šio klubo pirmininkas buvo Tomas Šernas.

Knygoje, be Aurelijos Arlauskienės minčių, pateikta ir Tomo Šerno eseistinių straipsnių. "Ši knyga ne apie mirtį ir ne apie mane, – susitikime sakė Tomas Šernas. – Ji – apie 1991 metų istorinį tarpsnį Lietuvoje". Joje nestandartiniu pasakojimu autentiškai atkurti svarbiausi tų metų įvykiai, žmonių likimai, gyvenimo aplinkybės.

Knygos autorė Aurelija Arlauskienė ir Tomas Šernas. Jono Ivaškevičiaus nuotr.

Autorė nuosekliai pasakoja apie Šernų giminę, žuvusius Tomo bendražygius ir jų šeimas. Subtiliai atskleista Tomo Šerno ir Rasos meilės istorija: 1991 m. rugpjūčio 1-ąją turėjo įvykti jų vestuvės, kurias teko ilgam atidėti... Knygoje skaitytojas supažindinamas ir su dabartine Tomo Šerno, kaip evangelikų reformatų pastoriaus, veikla.

(*keliama į 4 psl.*)

Sunkus Motinos gyvenimas

Į „Tremtinio" redakciją plūsta atsiliepimai į skelbimą dėl renkamų duomenų apie partizanų Motinų įamžinimą. Spausdiname Janinos KROGERTAITĖS-GIPIENĖS laišką.

Mano Mama Ona Krogertienė, g. 1898 m., gyveno Ukmergės aps. Deltuvos valsč. Laičių k. Užaugino šešis vaikus. Tėvai turėjo 8 ha žemės. Tėvelis buvo geras kalvis. Iš visos apylinkės pas jį suvažiuodavo ūkininkai taisyti ir naujų padargų užsakyti – ratų, rogių ir kitų. Kai bolševikai atėjo antrą kartą, tėvai tikėjosi, kad nebus kliudomi, nes brolis Marijonas buvo gimęs 1927 m., bet seserys – vyresnės. Mano sesuo Emilija Žižienė buvo ištekėjusi ir gyveno kaimynystėje. 1945 m. pradžioje jos vyrą suėmė ir nuteisė 10 metų. Kita sesuo Antanina Stimburienė ištekėjo 1944 m. pavasarį, gyveno pas tėvus. Užėjus bolševikams, jos vyrui, g. 1920 m., reikėjo eiti tarnauti į sovietų kariuomenę arba įsitraukti į partizanų gretas. Jis išėjo pas partizanus. Brolis Marijonas padėdavo partizanams.

(*keliama į 5 psl.*)

Žinios iš Seimo

Dr. Povilo Jakučionio pataisos dėl rezervininkų Seime sukėlė sumaištį

Spalio 17-oji LR Seimui buvo svarbi ne tik dėl karalienės Elžbietos II iškilmingo apsilankymo. Tą pačią dieną po pertraukos visiškai netikėtai Seimas svarstė ir pritarė dviem P.Jakučionio pataisoms. Šios pataisos numato, kad 10 metų darbinės veiklos apribojimai būtų taikomi ne tik buvusiems KGB kadriniams darbuotojams, tačiau ir KGB rezervininkams.

Nors, kad tokios P.Jakučionio pataisos įsigaliotų, reikia, jog Seimas dar kartą už jas nubalsuotų bei joms pritartų LR Prezidentas. Vien tai, kad tokios buvusio politinio kalinio pataisos kairiųjų valdomame Seime praėjo dvi (pateikimo ir svarstymo) stadijas, yra didelis įvykis. Pataisoms riboti buvusių KGB rezervininkų veiklą labiausiai pritarė konservatoriai ir opozicijoje esančios Darbo partijos frakcijos nariai. Siūlymą taip pat parėmė keli Liberalų sąjūdžio, Liberalų ir centro sąjungos, Pilietinės demokratijos, Valstiečių liaudininkų frakcijų atstovai bei liberaldemokratai. Tai, kad kairieji tikriausiai "pražiopsojo" šias pataisas ir taip lengvai leido joms praeiti svarstymo stadiją, parodė, kad valdantieji neatidžiai seka politinius įvykius, o atskiri Seimo nariai tikriausiai nesupranta arba nesigilina, už ką balsuoja.

„Manau, dalis Seimo narių nesuprato, už ką balsuoja, – sakė P.Jakučionis.

Kitą dieną atsitokėję po monarchų dėmesio, Seimo nariai pradėjo "gilintis" ir supratę, kad rezervininkams, priėmus P.Jakučionio pataisas, bus užtrenktos durys į valstybės tarnybą, o visokio plauko buvusiems kagėbistams dar ir uždrausta 10 metų mokytojauti, pradėjo reikšti savo nepasitenkinimą. Ypač turėjo sunerimti socialliberalai, mat ši įstatymo pataisa tiesiogiai paliestų buvusį užsienio reikalų ministrą socialliberalą A.Valionį ir Valstybės saugumo vadovą A.Pocių. Taip suformuluota informacija buvo pateikta ir žurnalistams. Jie šį P.Jakučionio rankose laikomą "KGB rezervo vėzdą" pavadino "politinės kovos ginklu".

"Konservatoriai rengia naują kirtį jų nemalonę užsitraukusiam VSD vadovui Arvydui Pociui. Jeigu Seimas priims Tėvynės sąjungos frakcijos nario Povilo Jakučionio pataisas, vadinamieji rezervininkai dešimt metų negalės eiti valstybės tarnautojų ar statutinių tarnautojų pareigų Valstybės saugumo departamente. Šios pataisos smogtų ne tik sovietų KGB rezervui priklausiusiam A.Pociui, bet ir parlamentarui Antanui Valioniui. Į diplomatinę tarnybą grįžti pretenduojantis buvęs užsienio reikalų ministras pracityje irgi priklausė KGB rezervui", – taip rašoma didžiausiame šalies dienraštyje.

Tačiau prielaidos, esą P.Jakučionis tokias pataisas parengė vien tam, kad "smogtų" A.Pociui ir A.Valioniui, yra niekuo nepagrįstos. Jas paneigia vien tai, kad Seimo narys minimas pataisas parengė ne vakar, o prieš metus, kai po kilusio KGB rezervininkų skandalo Seimui buvo pateiktas didžiulis paketas liustracinių įstatymų. Daugumai jų P.Jakučionis parengė panašaus pobūdžio pataisas, visiškai atitinkančias buvusių politinių kalinių ir tremtinių griežtą nuostatą, kad "gerų" kagėbistų nebūna. O valstybės tarnyboje turėtų dirbti Lietuvai atsidavę ir lojalūs piliečiai. Dėl nuostatos, kad buvę kagėbistai neturėtų mokyti vaikų, pats P.Jakučionis teigė: „Jaunąją kartą turi auklėti žmonės, paisantys moralės principų."

Dėl šių dviejų pataisų, sukėlusių šiokį tokį triukšmą, galutinai Seime bus balsuojama po kelių savaičių. Tačiau ir pats P.Jakučionis abejoja, ar kairiųjų Seimas galutinai pasiryžtų apriboti rezervininkų veiklą: „Stebuklai dukart iš eilės nenutinka. Kai kuriems aukštus postus užimantiems asmenims pataisos yra labai nepalankios, todėl maža vilties, kad jos bus priimtos. Vis dėlto tikiuosi, kad parlamentarams nepristigs drąsos".

Ingrida VĖGELYTĖ

Vyriausybė raginama reikalauti iš Rusijos rublinių indėlių grąžinimo

Spalio 18 d. Tėvynės sąjungos prezidiumas kreipėsi į Vyriausybę ragindamas nedelsiant iškelti Rusijai reikalavimus, kad Lietuvos piliečiams būtų grąžinti 1990 m. SSRS valdžios konfiskuoti rubliniai indėliai.

"1990 m. SSRS valdžia, šantažuodama ir bausdama Lietuvą už teisinius politinius veiksmus atkurti nepriklausomą valstybę, išgabeno ir konfiskavo žmonių santaupas – rublinius indėlius. Stasio Lozoraičio žiniomis, gautomis JAV struktūrose, tai sudarė per 5 milijardus tuometinių, dar infliacijos nepatyrusių rublių. Vėlesniais Lietuvos Vyriausybių apskaičiavimais, kurie buvo užbaigti 1994 m., ši suma sudarė 6 milijardus 670 milijonų rublių. Pinigai, kurie būtų itin reikalingi daugeliui pagyvenusių ir ligotų indėlininkų, ligi šiol guli Maskvoje, Rusijos taupomajame banke, ir neša palūkanas užgrobėjui, bet ne savininkui", – rašoma pareiškime.

Tėvynės sąjungos prezidiumas mano, kad dabar yra tinkamas momentas naujajai Lietuvos Vyriausybei iškelti Rusijai šią konkrečią žmonių teisių ir valstybių santykių problemą. O esant reikalui, prisijungti prie Gruzijos bei JAV svarstymų, ar dabartinė Rusija yra tinkama ir sąžininga kandidatė į Pasaulio prekybos organizaciją. "Siūlome Vyriausybei veikti nedelsiant, ligi spalio mėnesio susitikimų Pasaulio prekybos organizacijos plėtros klausimu", – raginama pareiškime.

Pasak TS prezidiumo, normalūs bankų įsipareigojimai indėlininkams sutampa su Rusijos Federacijos oficialia ir teisine nuostata, kad perimdama SSRS vietą JTO, ji perima ir visus valstybės įsipareigojimus. Tačiau tarp jų yra ir visai nevykdomų, kaip antai SSRS–Rusijos banko įsipareigojimas Lietuvos piliečiams.

Ši neteisėta ekspropriacija nėra svarstoma nei kaip atskirai atlygintina žmonių skriauda, nei platesniame SSRS okupacijos žalos kontekste pagal 2000 m. įstatymą.

Nesąžiningos spekuliacijos Juro Abromavičiaus žūtimi

Keletą pastarųjų savaičių Lietuvos visuomenei peršama nuostata, neva su Juro Abromavičiaus žūtimi yra susijęs 1996–2000 m. Seimo kadencijos tuometinės Tėvynės sąjungos frakcijos narys A.Petrusevičius ir neva Tėvynės sąjungą trukdžiusi bei toliau trukdanti ištirti šį įvykį. Svarstant žūties motyvus visuomenei pateikiama viena versija, kad nužudytasis neva turėjęs esminių žinių apie Bražuolės tilto sprogdintojus, o sąmokslo teorijų platintojai be argumentų bando su tuo sprogimu sieti Tėvynės sąjungą. Todėl spalio 18 d. Tėvynės sąjunga paskelbė savo memorandumą, kuriame griežtai atsiriboja nuo šių sąsajų.

Memorandume yra aiškinama esą nepriklausomybės įtvirtinimo laikotarpiu aukščiau minėti politiniai sprogdinimai turėjo sukelti sumaištį šalyje, parodyti valstybės nesugebėjimą tvarkytis, ypač jei sprogdinimai būtų pateikiami kaip politinės kovos priemonė.

"Tokiais veiksmais turėjo būti siekiama vieno – patvirtinti Kremliaus pasauliui peršamą vaizdą, neva "atsiskyrusios" valstybės yra silpnos, neveiksmingos, keliančios pavojų kaimynams, todėl jomis turėtų būti tradiciškai "pasirūpinta". Kai kurie veiksmai galėjo virsti ginkluotais konfliktais. Tai jaunai Lietuvos valstybei būtų buvę pražūtinga".

Tėvynės sąjungos nuomone, visoje posovietinėje erdvėje vyko panašūs įvykiai ir visur jie buvo naudingi Maskvai. Ryškiausias pavyzdys – įvykiai Gruzijoje, patyrusioje daug ginkluotų konfliktų bei perversmų, praradusioje dalies teritorijos kontrolę. Šioje šalyje ligi šiandien atvirai kalbama apie nusikalstamą GRU veiklą.

Į raginimus paaiškinti, kaip A.Petrusevičius buvo įrašytas į Tėvynės sąjungos kandidatų į Seimą sąrašą, memorandume rašoma, kad 1996 m. Tėvynės sąjungos Seimo rinkimų sąrašo 48-oje vietoje A.Petrusevičius buvo įrašytas jį rekomendavus Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungai, kurios vadovu tuo metu jis buvo. Sudarant rinkimų sąrašą, buvo laikomasi nuostatos, kad į Seimą kandidatuoti turėtų būti sudarytos galimybės įvairių Laisvės kovotojų organizacijų atstovams. A.Petrusevičiaus kandidatūra, ypač atsižvelgiant į jo nuopelnus kovose prieš sovietų okupaciją, nebuvo jokia išimtis, o vienas atvejis iš keturių. Kiti tokiu pagrindu įrašyti asmenys buvo V. Cinauskas (taip pat išrinktas į Seimą), V.Miliauskas, E. Simanaitis.

"Jeigu teismas priims sprendimą, kad A.Petrusevičius pardavinėjo ginklus, Tėvynės sąjunga, nepamiršdama Laisvės kovotojo nuopelnų, tokius darbus vertins neigiamai. Verta priminti, kad A.Petrusevičius prisipažįsta šioje byloje kaltu ir labai gailisi pasidavęs buvusio draugo įkalbinėjimams pagaminti jam ginklą. Tačiau kaltinimai A.Petrusevičiui dėl neteisėto ginklų turėjimo ir pardavimo nėra siejami su J. Abromavičiaus nužudymo byla", – mano Tėvynės sąjunga.

Tėvynės sąjunga pareiškė remianti visas pastangas išsiaiškinti tiesą ir J.Abromavičiaus nužudymo byloje, ir siekiant nustatyti Bražuolės tilto, "Lietuvos ryto" redakcijos sprogdintojus, vadinamojo "savanorių maišto" priežastis ir iniciatorius. Iki šiol neišaiškinus šių nusikaltimų, nesudėjus taškų, leidžiama sklandyti įvairiems gandams, nepatikrintoms versijoms, ir, užuot sąžiningai siekus tiesos, pigiai politikuojama, ieškoma trumpalaikės politinės naudos.

Manoma, kad toks Tėvynės sąjungos juodinimas kaip tik dabar nėra atsitiktinis. Gali būti, kad taip bandoma nukreipti dėmesį ir sulaikyti Tėvynės sąjungą nuo aktyvaus dalyvavimo tiriant Valstybės saugumo departamento (VSD) veiklą. Be to, siekiama iš anksto sukurpti atkirtį, jei parlamentinio tyrimo metu paaiškėjus nepalankioms aplinkybėms Tėvynės sąjunga nuspręstų reikalauti VSD vadovų atstatydinimo.

"Tai panašu į desperatišką išankstinę institucinę savigyną. "Lietuvos rytas" netgi paskelbė, kad straipsniuose apie J. Abramavičiaus nužudymą yra pasinaudojęs medžiaga, sukaupta Valstybės saugumo departamente. Suformavus viešąją nuomonę dėl neva Tėvynės sąjungos sąsajų su J. Abromavičiaus žūtimi, būtų patogu aiškinti, kad atsakomybės reikalavimas už padėtį VSD tėra "kerštas" už J.Abromavičiaus bylos "aplinkybių paviešinimą", kai iš tikrųjų viskas yra priešingai", – rašoma memorandume. Todėl Tėvynės sąjunga žada ne tik remti aukščiau minėtą tyrimą, bet ir nuosekliai domėtis Vytauto Pociūno mirties aplinkybių tyrimu, dalyvauti nagrinėjant su šiuo klausimu susijusią VSD bei kitų institucijų ar asmenų veiklą.

Parengė
Ingrida VĖGELYTĖ

Kelionę pradėjo paroda "Misija Sibiras: sugrįžimas"

Spalio 19 d. Vilniuje buvo atidaryta po visą Lietuvą keliausianti paroda "Misija Sibiras: sugrįžimas". Ši paroda surengta po trijų vasarą vykusių jaunimo ekspedicijų į lietuvių tremties vietas Sibire, kurią organizavo Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LiJOT). Jaunimas tvarkė lietuvių kapines, susitiko su ten gyvenančiomis lietuvių bendruomenėmis, pasakojo jiems apie dabartinę Lietuvą. "Jaunimo atstovai parvežė išskirtinės medžiagos, su kuria dabar siekiama supažindinti visuomenę", – sakė ekspedicijas organizavusios LiJOT prezidentas Miroslavas Monkevičius.

Parodą sudaro misijoje dalyvavusiųjų darytos 26 nuotraukos bei jų pačių įspūdžiai, ištraukos iš dienoraščių, kurie leis šiandien pamatyti tai, ką vasarą matė jaunieji lietuviai, keliaudami po savo tautiečių ir senelių tremties ir įkalinimo vietas.

"A+A Balčiūnas Petras 1884 – 1948 X 28. Lietuvos tremtinys", – toks įrašas išdrožtas ant didelio, bene trijų metrų aukščio maumedžio kryžiaus Rusijos Irkutsko srities Kordono kaimo kapinėse. Prie jo – žolėmis ir pušų bei beržų atžalomis apžėlęs žemės kauburėlis. Tokių kauburėlių šiose kapinėse liko tik penketas, o kryžių – dar mažiau, iš jų vienas jau be skersinio ir guli ant žemės. Nors lietuviai tremtiniai kryžius mirusiems kraštiečiams drožė didelius ir iš kieto maumedžio, kad juos kuo ilgiau prisimintų gyvieji, šiems paminklams laikas ne mažiau negailestingas, negu po jais gulinčių lietuvių, kuriuos baisiai tremties lemčiai svetimame krašte buvo pasmerkę sovietai, palaikams", – rašė "Lietuvos žinioms" F.Žemulis iš Irkutsko. Panašaus turinio dienoraščių ištraukos ir sudaro šią parodą.

Ekspozicija nėra gausi vien todėl, kad ji yra pritaikyta keliauti, mat jos rengėjų pagrindinis tikslas – siekti, kad kuo daugiau Lietuvos vietų ji aplankytų, kuo didesnis skaičius jaunimo ją pamatytų. Todėl ketvirtadienį atidaryta paroda dviem savaitėms iškeliavo į Vilniaus geležinkelio stotį, vėliau ji bus eksponuojama Vilniaus mokyklose, universitetuose ir kolegijose. Spalio–gruodžio mėnesiais paroda veiks ne tik sostinėje, bet ir Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Alytuje, Utenoje, Marijampolėje, Tauragėje, Plungėje, Kėdainiuose ir Ukmergėje. Jos organizatoriai yra parengę 12 šios parodos egzempliorių ir planuoja iki gruodžio mėnesio ją parodyti net 150 vietų, ypatingą dėmesį skirdami mokykloms.

Parodos atidaryme dalyvavo projekto "Misija Sibiras" dalyviai, į Sibirą vykęs aktorius Audrius Bružas, ambasadorius Didžiojoje Britanijoje Vygaudas Ušackas, kultūros ministras J.Jučas, Švietimo ir mokslo ministerijos atstovas, Seimo nariai P.Jakučionis ir A. N.Stasiškis.

Ingrida VĖGELYTĖ

Įvykiai, komentarai

Europos rūpesčiai ir baimė

Kai kurios ES valstybės, pirmiausia Rusijos kaimynės – Baltijos šalys ir Lenkija, su nerimu stebi, kaip Rusija savo energetinę politiką pavertė ne tiek ekonominiu, kiek politiniu šantažu. Nė kiek ne mažesniu, nei Maskvos branduolinis šantažas Sovietų sąjungos metais. Pasak vieno garsaus britų žurnalisto, ES lyderiai, susitikę su Kremliaus valdovu, savo pataikavimą ir padlaižiavimą įrodyti galėtų net kelnes nusimauti. Panašiai įvyko ir praėjusį savaitgalį surengtame neformaliame ES valstybių lyderių susitikime Suomijoje, Lahčio mieste. Didžiųjų ES valstybių vadovai net pabūgo užsiminti apie didžiulį Rusijos spaudimą Gruzijai, grasinantį panaudoti prieš ją karinę jėgą. Iš tiesų, Europa tampa vis labiau priklausoma nuo Rusijos energetinių išteklių, pirmiausia – dujų. Tiesa, Europos Komisijos pirmininkas Ž. Manuelis Barozas išpildė pažadą, duotą Lietuvos prezidentui V.Adamkui, ir priminė V.Putinui, kad naftos nutraukimas "Mažeikių naftai" – politinis žingsnis. Ž.M.Barozas kreipėsi į V.Putiną ir ES lyderius sakydamas: "Neleiskime, kad energetikai vėl padalytų Europą, kaip kadaise ją padalijo komunizmas". Aišku, Kremliaus šeimininkas tik šaiposi iš tokių raginimų, nes jaučiasi padėties viešpats.

Be energetinių problemų ES lyderiai turi ir kitų rūpesčių. Neformalaus ES viršūnių susitikimo išvakarėse Italijos premjeras R.Rodis, Prancūzijos prezidentas Ž.Širakas ir Ispanijos premjeras Chose Luisas Rodrigesas Sapateras laišku kreipėsi į Europos Komisijos pirmininką Ž.M.Barozą. Jame reikalaujama kuo skubiau parengti priemonių planą bei imtis ryžtingų veiksmų ir užkirsti kelią masinei nelegaliai imigracijai į Europą. Roma, Paryžius ir Madridas pateikė planą, kuriame numatoma organizuoti patruliavimą Vidužemio jūroje, ypač pietinėse jos pakrantėse. Taip pat siūloma kuo greičiau sudaryti sutartis dėl imigrantų grąžinimo su šalimis, iš kurių daugiausia jų plūsta. Šis klausimas gruodį bus svarstomas jau oficialiame ES viršūnių susitikime Briuselyje.

Nelegalios imigracijos problema kelia vis didesnį Vakarų Europos šalių susirūpinimą. Ne atsitiktinai Italijos, Prancūzijos ir Ispanijos poziciją imtis griežtų veiksmų prieš nelegalią imigraciją palaiko Graikija, Kipras, Malta, Portugalija ir Slovėnija. Problema didžiulė. Tarkim Prancūzijoje teisėtai gyvena penki milijonai imigrantų. Tai sudaro per aštuonis proc. visų Prancūzijos gyventojų. Jei prie jų dar priskaičiuoti imigrantus, "palydėjusius" gimines bei vaikus, tai žmonių skaičius padidės mažiausiai 10 mln. Prancūzijos vidaus reikalų ministerijos duomenimis, šalyje dar yra per pusę milijono nelegalų.

Oficialiais duomenimis, Ispanijoje nelegalų iš Pietų Amerikos, Šiaurės Afrikos ir Rytų Europos yra daugiau nei 1,3 mln. Vien Ispanijai priklausančiose Kanarų salose šiemet išsilaipino 25 tūkst. imigrantų iš Vakarų Afrikos.

Šveicarijoje užsieniečiai sudaro 21,5 proc. iš 7,5 mln. šalies gyventojų. Kai kuriuose kantonuose, pavyzdžiui Ženevos, svetimtaučiai jau viršijo 50 proc. Neseniai Šveicarija tapo Šengeno zonos nare. Tai reiškia, kad nuo 2007 m. sausio 1 d. šalies sienos taps atviros. Todėl nieko nuostabaus, jog rugsėjo 24 d. Šveicarijoje įvykusiame referendume daugiau nei 70 proc. šveicarų pasisakė už griežtų priemonių įvedimą prieš imigrantus.

Apskritai Europoje šiuo metu priskaičiuojama daugiau nei 56 mln. imigrantų. Mažiausiai 10–15 proc. iš jų – nelegalai. Todėl nieko nuostabaus, kad daugelis Europos valstybių, dar visai neseniai pasižymėjusių liberaliu požiūriu į imigracijos problemas ir nemačiusių jokios grėsmės nei tradicijoms, nei kultūrai, nei nusistovėjusiam gyvenimo būdui, dabar radikaliai keičia požiūrį. Pastebimai auga nacionalistinių idėjų populiarumas. Vis dažniau reikalaujama ne tik griežtai apriboti imigrantų srautus, bet apskritai uždrausti imigrantams iš Azijos, Afrikos, netgi Rytų Europos įvažiuoti į tas valstybes. Įdomu, kad dėl imigrantų sukeltos problemos populiarumo taškus renka ne tik vadinamieji nacionalistiniai radikalai. Nenorą atverti duris nekviestiems svečiams rodo ir liberalios, netgi kairiosios partijos. Net įvairaus plauko komunistams ir socialistams, ilgus metus spekuliavusiems šia problema ir populistiniais lozungais rinkusiais imigrantų balsus per rinkimus, ima atsiverti akys. Tuo labiau kad imigrantai, ypač iš musulmonų kraštų, nepritampa ir nesirengia pritapti prie juos priglaudusiųjų, bet tampa neramumų kurstymo, net terorizmo židiniais.

Auksinės "matrioškos" su briliantais

Neseniai Rusijos finansų ministras A.Kudrinas lankėsi Singapūre ir, kaip pats pareiškė, buvo tiesiog šokiruotas ten galiojančių įstatymų. Pasirodo, visi Singapūro valdininkai, nuo aukščiausios iki žemiausios grandies, privalo visas gautas brangias dovanas parduoti aukcione, o pinigus pervesti į valstybės biudžetą. Todėl A.Kudrinas iškėlė idėją, jog reikia ir savo valstybėje įvesti nors šiokią tokią tvarką bei kontrolę dėl valdininkams įteikiamų dovanų.

Rusijoje sukurta atskira industrija, gaminanti brangias dovanas valdininkams. Tarkim, garsiosios rusiškos "matrioškos", pagamintos iš gryno aukso ir nusagstytos brangakmeniais. Tokias dovanas gamina federalinė įmonė, įkurta prie Rusijos prezidento reikalų valdybos. Į ją plaukte plaukia užsakymai gaminti brangias dovanas, daugiausia iš aukso, sidabro, kitų brangiųjų metalų, inkrustuotų briliantais. Valstybė kasmet šiai įmonei skiria po 35 mln. rublių. Tačiau tai tik oficialus finansavimas. Nepalyginamai daugiau pinigų įplaukia pagal kitus Rusijos Federacijos biudžeto straipsnius. Pavyzdžiui, tarptautinei veiklai finansuoti. Iš tiesų, dalis tų brangių dovanų skiriamos užsienio svečiams, įvairių delegacijų vadovams ir nariams. Kremliaus "činovnikai" buvo gerokai nustebę, kai specialiomis dovanomis buvo sumanyta apdovanoti aukštus JAV Senato ir Kongreso delegacijos narius. Pigiausia dovanėlė (pigesnių ši Kremliaus įmonė negamina) kainavo 8 tūkst. dolerių. Visi amerikiečių delegacijos nariai atsisakė dovanų, nes, pagal JAV įstatymus, imti ar dovanoti brangesnes nei 5 tūkst. dolerių vertės dovanas draudžiama. Amerikiečiai įstatymų laikosi.

Daugiausia užsakymų įmonė susilaukia iš stambių komercinių struktūrų, naftos kompanijų, bankų, juridinių ir konsultacinių firmų, nes jų vadovams atviros durys į pačių aukščiausių valdžios atstovų kabinetus. O be dovanos geriau ten nesirodyti, nes jokių reikalų nesutvarkysi. Pirmiausia "naujieji rusai" perka rankų darbo daiktus: senovinius ginklus, kardus, durklus, indus su Kremliaus vaizdais, statulėles, aišku, "matrioškas" ir netgi knygas. Visi tie dalykai inkrustuoti briliantais. Populiari dovana – grafinas degtinei iš brangiausio krištolo, ant kurio kamščio – didelis gryno aukso dvigalvis rusiško herbo erelis. Populiarūs brangūs vizitinių kortelių dėklai, kainuojantys "tik"75 tūkst. dolerių.

Ypatingos vertės turi knygos, skiriamos užsienio svečiams. Jų tiražai paprastai būna ne didesni nei 55 egzemplioriai. Tokia knyga kainuoja nuo 800 iki 20 tūkst. JAV dolerių. Šių knygų kataloge įrašyta knyga, pagaminta paauksuotame odiniame lagaminėlyje: "Imperatoriškieji Rusijos kavalerijos ordinai". Mažiausia kaina, – 5 tūkst. dolerių, tačiau ji priklauso nuo inkrustuotų brangakmenių.

Aukščiausi Rusijos valdininkai kažkodėl nelabai vertina statulėlių, kardų ar briliantais puoštų knygų. Kur kas mielesni dalykai – didžiulės dolerių ar eurų sumos, plaukiančios į jų kišenes. Neseniai pats Rusijos prezidento administracijos ekspertizių valdybos viršininkas Arkadijus Dvorkovičius viešai išplepėjo apie neregėtus korupcijos mastus ir čiuptuvus, apraizgiusius Rusiją. Jo nuomone, palaiminant projektą, būtų protingas 10 proc. "otkatas" ("nuomilžis") nuo visų biudžeto pajamų. Būtų priimtinas ir vidutinis "otkato" lygis – 30 proc. Dabar lygis pasiekė net 50–60 proc. nuo "išpešto" finansavimo sumos. Tokios sumos jau seniai viršija kelis milijardus dolerių. Aišku, A.Dvorkovičius oficialiai nepritaria kyšininkavimui, tačiau jis sutinka su "protingu" 10 proc. "nuomilžiu", nes 50 proc., pasak jo, – aiškiai per daug.

Matome, kokį sugedusios moralės laipsnį pasiekė Rusija, kad 10 proc. kyšis valdininkams–beveik įteisintas! O kyšių gavėjų apetitai auga kasdien. Tarkim, pernai plačiai nuskambėjo, kai iš Federalinės mokesčių valdybos ir Centrinio banko valdybos FSB agentai areštavo du aukštus valdininkus. Tada vienas bankininkas, nė nemirktelėjęs, įteikė FSB pareigūnui milijoną dolerių!

Tad finansų ministro A.Kudrino raginimai bent jau sumažinti kyšių sumas – tas pats, kaip numirėliui kompresas. Kyšininkavimas Rusijoje – kasdienis valdininkų užsiėmimas.

Jonas BALNIKAS

Sergėk partizanų atminimą, skaidrioji Virinta

(*atkelta iš 1 psl.*)

Leidžiamės nuo kalvos žemyn. Kelią pastoja Virintos upė. Tilto nėra. Išgelbėjo visureigiai ir atvažiavęs traktorius su priekaba. Dešiniajame upės krante, buvusiose Trakinių kaimo kapinėse, sužvilgo tautodailininko Broniaus Tvarkūno sukurtas puošnus griežtokų formų kryžius. Cokolinėje kryžiaus dalyje juodo granito plokštėse iškaltas tekstas: „1945.05.07 Trakinių kaime žuvo Aro būrio partizanai Amankevičius Antanas 1909, Augutis Kazys, Aviža Valentinas 1918, Bagdonas Alfonsas-Aras 1912, Bagdonas Povilas 1918, Bagdonas Rapolas-Lapas 1913, Barkauskas Adomas 1927, Bundinis Feliksas-Lokys 1925, Bundinis Petras-Tėtušis 1899, Bundinis Vaclovas, Dieckys Jonas 1916, Gylys Bronius-Ąžuolas 1919, Juodenis Juozas-Lokys 1917, Kiaulevičius Kazys-Žaibas 1921, Kiaulevičius Petras-Perkūnas, Novikas Vytautas-Aidas 1921, Pileckis Antanas 1924, Pilka Ignas 1927, Pilka Kazys-Ragutis 1919, Rasikas Bronius 1922, Sereikis Petras-Švedas 1915, Sėjūnas Juozupas-Lydys, Sėjūnas Simonas Alfonsas, Stimburys Antanas 1920, Šatkauskas Viktoras 1921, Šepetka Stasys, Šniuika Juozas 1920, Taraškevičius Vladas, Zabiela Antanas 1917, Kukta Bronius 1918 žuvo 1944.12.13, Kukta Henrikas 1923 žuvo 1944.12.13, Kukta Petras-Girininkas, Aro būrio vadas 1920 žuvo 1949.07.12“.

Prie paminklinio kryžiaus garbės sargyboje sustojo vėliavnešiai, už jų išsirikiavo Šaulių sąjungos Anykščių rinkt. jaunieji šauliai. Kryžių pašventino mons. A. Svarinskas. Poetiniu žodžiu į susirinkusiuosius kreipėsi poetas iš Traupio Povilas Kulvinskas. Muzikos garsus, dainas keitė oratorių kalbos. Kalbėjo LPKTS Anykščių skyriaus pirmininkė Prima Petrylienė, Rimutė Trilienė, atkurtos Algimanto apyg. partizanų vadas Jonas Kadžionis, profesorius istorikas Antanas Tyla, Kurklių seniūnas Jurkus, Anykščių vicemeras Sigitas Obelevičius. LLKS prezidiumo pirmininkas Jonas Čeponis monsinjorui Alfonsui Svarinskui įteikė Partizanų žvaigždę. Kariai salvėmis atidavė pagarbą žuvusiems partizanams. Išraiškingą literatūrinę kompoziciją atliko: Atėnė Kašinskaitė, Danguolė Kavaliauskienė, Angelė Dūdienė, Lukas Kavaliauskas.

Dalyvavo buvusio Sakalų partizanų būrio vadas Mordovijos ir Permės lagerių kalinys Jonas Paulauskas. Renginio organizatoriams ir kryžiaus autoriui padėkojo partizanų sūnus Algis Bagdonas. Renginio pabaigoje sodybos šeimininkė Marija Pilkaitė-Kalvaitienė paragino nebetvarkyti „čebatuoto raudonarmiečio“ paminklo, kritiškai apžvelgė liūdnas šiandienos realijas ir pakvietė į savo sodybą pasivaišinti.

Atidavę duoklę istorijai, atlikę kuklią pareigą žuvusiems partizanams žmonės skirstėsi vildamiesi gražesnės ateities.

Jonas LUKŠĖ

LPKTS Kauno filialo ataskaitinė rinkiminė konferencija

Spalio 19 d. įvyko LPKTS Kauno filialo ataskaitinė rinkiminė konferencija. Dvejų metų laikotarpio ataskaitą perskaitė filialo valdybos pirmininkė Irena Vilčinskienė.

LPKTS Kauno filialo pirmininkė pasidžiaugė, kad per nepilnus šešerius veiklos metus, aktyviai talkinant valdybos nariams bei poskyrių pirmininkams, eiliniams LPKTS nariams, atlikta nemažai prasmingų darbų. Vienas svarbiausių pastaruoju metu – skyriaus reorganizacija, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai tapus visuomenine organizacija. “Vykstant LPKTS ar TS PKTF renginiams visada aktyviai dalyvauja LPKTS Kauno filialas,”– sakė pranešėja. Šiais metais kauniečiai dalyvavo Dainų šventėje “Leiskit į Tėvynę” Alytuje, sąskrydyje ”Su Lietuva širdy” Ariogaloje, žygiuose, išvykose, minint žymiausias valstybės datas.

LPKTS Kauno filialo struktūrinis padalinys – iš 15 narių susidedanti valdyba. Veiklūs visi LPKTS Kauno filialo struktūriniai padaliniai. Pirmininkė paminėjo ir padėkojo aktyviausiems pagalbininkams: I.Digrienei, V.Guliokui, J.Bukontienei, A.Jočiui, G.Javdokimovai, J.Antulevičienei, K.Beniuliui, Z.Rubinienei, O.Gričienei, G. Daukšienei V.Maleckienei, O.Tamošaitienei, J.Sakeliui, V.Sakalauskui, A. Dragūnevičiui ir kitiems. Išskirtinai padėkos žodį tarė skyriaus socialinėms darbuotojoms – J.Antulevičienei ir G.Daukšienei, kurios nuoširdžiai ir jautriai reaguoja į besikreipiančių žmonių problemas.

LPKTS Kauno filiale pastaruoju metu yra per 3500, TS PKT frakcijoje – per 200 narių. Vienas svarbiausių įvykių ataskaitiniu laikotarpiu šalies politiniame gyvenime buvo rinkimai į LR Seimą. Išrinkti trys nariai, Kaunui atstovavę kaip buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai. Tai –V.V. Margevičienė, V.M. Čigriejienė ir A.Dumčius.

Ataskaitas konferencijai pateikė Revizijos komisija. Mandatų ir etikos komisija ataskaitiniu laikotarpiu “atostogavo”, nes incidentų ar nesusipratimų svarstyti neteko.

Išrinkta nauja LPKTS Kauno filialo valdyba: Irena Vilčinskienė (pirmininkė), O.Tamošaitienė, J.Sakelis, I.Digrienė, V.Guliokas, Z.Rubinienė, J. Antulevičienė, K.Beniulis, G.Javdokimova, G.Treikauskienė, O.Gricienė, V.Maleckienė, V.Sakalauskas, A.Jočys, G.Daukšienė.

Diskusijose dalyvavo LPKTS valdybos pirmininkė J.Marcinkevičienė, O. Tamošaitienė, V.Guliokas, V.Sakalauskas ir kiti. Žmones jaudina Petrašiūnų kapinėse esančio memorialo tremtiniams užsitęsę darbai, jaunimo patriotinis auklėjimas, dvasinių vertybių išlikimo problemos.

“Tremtinio” inf.

Konferencijoje gausiai dalyvavo LPKTS Kauno filialo nariai

Jolitos Navickienės nuotr.

Antikonstitucinis „flirtas“

(*atkelta iš 1 psl.*)

Nekalbant apie labai brangiai kainuojančias technines kliūtis, išskirtinumo precedentas vestų į tikrą Babelį.

Lietuvos Konstitucijos 14 straipsnis valstybine kalba įtvirtino lietuvių kalbą. Todėl derybos dėl rašybos nelietuviškais rašmenimis prilygsta nesusipratimui, juolab kad lietuvių tauta, patyrusi dešimtmečius trukusį lietuviškos spaudos draudimą, yra itin jautri kalbos bei rašybos pažeidimams. Peršamas rašybos svarstymas Seime tik galutinai sukompromituotų siūlymų autorius, nes toks svarbus Konstitucijos keitimas įmanomas tik tautai pritarus referendumu. Tokio pritarimo tikimybė, neabejokime, lygi nuliui.

Antikonstitucinį „flirtą“ metas baigti. Sveikintinas premjero G.Kirkilo, Lietuvos Konstitucijos pagrindu atsisakiusio veltis į „flirtą“, elgesys. Prezidentui lieka pasekti šiuo pavyzdžiu, liautis tęsti su lenkais Lietuvą žeminantį „flirtą“, o Seimui antikonstitucinio siūlymo nesvarstyti, nors jį teiktų pats Prezidentas.

Jei lietuviais esame gimę, vergiško nuolankumo, ypač tautinio orumo žeminimo akivaizdoje, reikia kratytis. Metas parodyti ir valstybės vadovams, kad ne jie yra valstybė, o pilietinė, tautiškai susipratusi visuomenė, kuriai toks antikonstitucinis „flirtas“ nepriimtinas.

Algimantas ZOLUBAS

Skaudi gyvenimo tikrovė

(*atkelta iš 1 psl.*)

Knygos idėja – patriotinis jauno žmogaus nusiteikimas, sugrįžimas į gyvenimą, jo prasmė. Kalbant apie tokius skaudžius įvykius kaip Medininkų tragedija, neišvengiamai tenka kalbėti apie mirtį, bet šioje knygoje dominuoja gyvenimas ir viltis.

“Šaltą 1991-ųjų žiemą, po Sausio 13-osios, “protingi” žmonės į pasienio vagonėlius nesiveržė. Į muitinės pasienio tarnybas pateko marga publika – Sąjūdžio savanoriai, tremtinių sūnūs, Parlamento gynėjai, patriotai ir romantiški avantiūristai, kurie sugebėdavo visą parą stypsoti šaltyje, klausytis rusakalbių keiksmų, kvėpuoti mašinų išmetamosiomis dujomis. Pasienio ir muitinės pareigūnai turėjo būti neginkluoti, kad pasauliui galėtume pademonstruoti mūsų civilizuotumą ir taikingumą. 2003-ųjų vasarą aiškiai supratau, kad būti invalidu yra našta, bet būti Medininkų liudininku – dviguba našta. Nes tampi pavojingu liudytoju...” – antroje knygos dalyje rašo Tomas Šernas.

“Tremtinio” inf.

Jei reikia paramos

Mieli buvę politiniai kaliniai, tremtiniai – visi, kuriems pripažintas nukentėjusiojo nuo okupacijų asmens statusas, jeigu esate prispausti ligų, jeigu mažos šeimos pajamos, jeigu esate vieniši, neįstengiate sumokėti už brangią šilumą ar kurą, rašykite prašymus mūsų Fondui, prašykite ir pagal galimybes paremsime. Taip pat prašome nuo okupacijų nukentėjusiuosius asmenis vienijančias visuomenines organizacijas padėti savo nariams, kuriems reikalinga materialinė parama, paruošti prašymus, parašyti rekomendacijas, patarti, kad kreiptųsi į mūsų Fondą.

Prie prašymo reikia pateikti šių dokumentų kopijas: archyvinės pažymos arba nukentėjusiojo asmens pažymėjimo (statuso) kopiją; paso pagrindinio lapo (su nuotrauka) kopiją; dokumentą, įrodantį gaunamą atlyginimą arba pensiją („Sodros“ „šaknelė“), bedarbio pažymą; tarpininkavimą – rekomendaciją, kad esate socialiai remtinas asmuo (išduoda seniūnija, politinių kalinių ir tremtinių organizacija); dokumentą, patvirtinantį pašalpos poreikį (sveikatos būklės, invalidumo pažymėjimo kopija, artimo žmogaus mirties liudijimo kopija ar kt.); santuokos liudijimo (moterims) kopiją ar kitą dokumentą, nurodantį pavardės pasikeitimą; pažymą apie šeimos sudėtį; kitus dokumentus.

J. VALENČIUS, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo, aukų rėmimo ir atminimo įamžinimo fondo valdybos pirmininkas

Kasdienė istorija

Neseniai susipažinau su marijampoliečiu Feliksu Molevičiumi. Tai tvirtas ir žvalus 98 metų žmogus, g. 1908 m. Skundžiasi tik susilpnėjusia rega. F.Molevičius mėgsta visiems "tiesą rėžti į akis" ne tik apie kitus, bet ir apie save – nieko nenutylėdamas. Teisingam žmogui nedera vien tik girtis, reikia pasakyti viską, tad sutiko papasakoti ir man savo gyvenimo istoriją.

Kilęs iš Aštrulių kaimo Marijampolės apskrities Liudvinavo valsčiaus. Tėvas Adomas Molevičius tvarkė 25 ha ūkį. Prasidėjus 1914 m. karui dėl nežinomų priežasčių jį durtuvais subadė į namus atėję rusų kareiviai. Našlė Izabelė ištekėjo už ūkininko Prano Karaliaus, Tabarų kaime. Kalvarijos valsčiuje dirbusio 17 ha žemės. Tokiu būdu Feliksas turėjo dvi tėviškes: Aštruliuose ir Tabaruose. Malevičienė-Karalienė susilaukė vienuolikos vaikų.

Tabaruose buvo įsteigtas šaulių būrys. Atitarnavęs Lietuvos kariuomenėje Feliksas tapo to būrio vadu. Kartą belaukdamas svečių, kad juos galėtų pavaišinti, sumanė išsivirti naminukės. Policininkai jį užklupo. Už tokius "darbus" atsidūrė daboklėje. Tai buvo baisi gėda, tikra katastrofa, bet kokios karjeros pabaiga. Tuomet buvo kitokia tvarka, kiti papročiai – susitepęs žmogus, ne taip, kaip dabar, jau negalėjo būti paaukštintas pareigose. Bet gyvenimas tęsėsi...

Kai 1941 m. vokiečių kariuomenė iš Lietuvos išvijo Raudonąją armiją. Atrodė, kad vokiečiai Lietuvai suteiks nepriklausomybę. Feliksas Molevičius įstojo į 3 savisaugos batalioną, saugojusį Kauno tiltus, sandėlius ir panašius objektus. Batalionui vadovavo plk. Šova. Kartą būreliui karių Šova pasakė: "Vyrai, patekom ne ten, kur reikia..." 1942 metų pavasarį iš kaimo kilusius karius pradėjo leisti namo ūkininkauti.

Iš Rygos atvykęs kažkoks viršininkas išrikiuotiems kareiviams kalbėjo: "Ar jūs nenorite triuškinti komunizmo?!" Karininkai vokietį nuramino. Netrukus Feliksas iš viršaičio gavo pažymą, kad būtinai reikalingas savame ūkyje. Išvyko namo ir daugiau į savisaugos dalinius nebegrįžo.

Trečiasis batalionas buvo išsiųstas į Ukrainą, Žitomiro miestą. Ten patyrė nuostolių kovodamas su raudonaisiais partizanais. Daug karių dezertyravo ir batalionas iširo.

Onutė ir Birutė (dešinėje) Karaliūtės

Sverdlovsko srities spec. lagerio kaliniai lietuviai. F.Molevičius – antroje eilėje antras iš dešinės. Apie 1954 m.

Prasidėjo sovietmetis. 1946 m. žmogeliui atsirado reikalų ir jis užsuko pas valsčiaus partinės organizacijos sekretorių. F.Molevičius nuvedė jį į partorgo namus ir rado pastarąjį su giminaičiu gurkšnojantį. F.Molevičius išsitraukė keletą červoncų ir prisidėjo prie išgertuvių. Stikleliai tuštėjo, atsirado daugiau drąsos ir F.Molevičius partorgui pradėjo aiškinti, koks tikrasis sovietų valdžios veidas. Pabaigai dar padainavo dainelę apie Staliną.

Kai galva pragiedrėjo, jį apėmė baisus rūpestis: kaip išsisukti? Išsisukti nepavyko. Netrukus prisistatė ginkluoti stribai ir F.Molevičius atsidūrė Marijampolėje, buvusio gydytojo Bagdono namų rūsyje, kur telkšojo vanduo. Sargai jam įmetė kelias plytas ir išluptas duris. Jas pastatė ant plytų ir neapsemtas vandens galėjo pailsėti. Tamsiuose rūsiuose kalėjo daug žmonių, tarp jų – dvi seserys, areštuotos už ryšius su partizanais. Viena iš merginų pradėjo kliedėti.

Feliksą perkėlė į Marijampolės kalėjimą. Jis ten pasijuto geriau, nors teko kalėti vienutėje. Vienatvė kameroje labai vargina žmogų ir jis džiaugiasi, kai kameroje atsiranda draugas, kuris jį ima bučiuoti, glebėsčiuoti, sakyti esąs bendražygis. Ir kaip būna liūdna, kai sužinai, kad glebėsčiavęs "draugas" buvo šnipas, provokatorius, pristatytas, kad iš tavęs išgautų paslaptis ir pražudytų.

Tardytojai naudojo ne tik gudrybes, bet tardomuosius mušė ir kankino. Vienas tardytojas, paguldęs kalinį, ant jo šokinėjo. Laimei, kankintojas buvo nedidelio ūgio ir nedaug sveriantis.

Teisme F.Molevičiui skyrė 10 metų už tarnystę savisaugos batalione ir penkerius metus už "meninę saviveiklą" partorgo bute. Bausmę paskyrė 10 metų. Išvažiuojant iš Lietuvos kalinys kunigas pasakė pamokslą: "Nenusiminkite! Mes – Lietuvos širdys. Tėvynėje lieka daugiausia išgamos ir parsidavėliai".

Nukentėjo ir kiti artimieji. Brolį su šeima ištrėmė į Sibirą. Pas seseris Birutę ir Onutę Karaliūtes Tabarių kaime lankydavosi partizanai. Jiems žuvus, merginos pateko į enkavedistų rankas – buvo atpažintos ir areštuotos, bet artimiesiems pavyko jas "išpirkti". Tačiau Birutę, dirbusią Menkupių kaime mokytoja, taip lengvai iš savo gniaužtų enkavedistai nepaleido. Norėjo užverbuoti. Pagaliau antrą kartą areštavo, žiauriai kankino. Į lagerius išvežė sužalotą, iškankintą, nusilpusią. Archangelsko srity ji greitai žuvo.

Feliksas Molevičius pateko į Sverdlovsko srities Ivdelio rajono "specialųjį" lagerį. Tas lageris buvo skirtas vien tik politiniams kaliniams, todėl tarp kalinių nebuvo grobimų ir vagysčių.

Aleksandras JAKUBONIS

Naujos knygos

Atskleisti nauji faktai

Neseniai pasirodė antrasis papildytas knygos "Tuskulėnai: egzekucijų aukos ir budeliai (1944–1947)" leidimas. Lietuvos ir užsienio istorikai surado naujų faktų, susijusių su mirties bausmės skyrimu ir vykdymu. Prieš trejus metus Tuskulėnų dvaro teritorijoje rasta naujų kapaduobių ir beveik dvi dešimtys nužudytų žmonių palaikų. Atlikus jų ekshumaciją specialistams pavyko identifikuoti dar kelių žmonių palaikus. Daugiau sužinota ir apie Tuskulėnų dvarą, jo savininkus ir gyventojus. Knyga papildyta dviem naujais skyriais: "NKGM-MGB-MVD ministrų vasarnamio paslaptys" ir "Tuskulėnų aukų atminimo įamžinimas". Patikslinti Tuskulėnų mirtininkų asmenvardžiai ir kiti duomenys.

Tuskulėnų tiesos ir istorinio teisingumo atkūrimas buvo kolektyvinių pastangų vaisius. Knygos autorius Severinas Vaitiekus leidinio pratarmėje dėkoja prisidėjusiems vertingais patarimais, konsultacijomis žmonėms – LGGRTC gen. direktorei D.Kuodytei, Genocido ir rezistencijos tyrimo departamento direktoriui dr. A. Anušauskui, moksliniam darbuotojui V.Brandišauskui, už vertingas pastabas ir pagalbą. Knygą išleido LGGRT centras ir Valstybės saugumo departamentas. Ją galima įsigyti LPKTS būstinės knygynėlyje Kaune (Laisvės. al. 39).

"Tremtinio" inf.

Sunkus Motinos gyvenimas

(atkelta iš 1 psl.)

Jis mokėsi Ukmergės amatų mokykloje, ten platindavo partizanų korespondenciją. Jį pradėjo persekioti. 1945 m. gegužę brolis išėjo į mišką, pas Vyčio apyg. Šarūno būrio partizanus. Šarūnui žuvus buvo Tankisto būryje. Brolis Marijonas Krogertas-Uosis žuvo 1948 m. lapkričio 13 d. Kaušų kaime. Tą dieną žuvo ir žentas Antanas Stimburys-Tankistas, g. 1920 m. Duktė Antanina Stimburienė, Tankisto žmona, 1948 m. gegužę išvežta į Igarką. Grįžo 1956 m. rudenį.

Sesuo Emilija Žižienė suimta 1949 m. sausį, nuteista 25 metams. Dabar gyvena Rusijoje, Irkutske. Mano brolį Marijoną-Uosį ir svainį Tankistą išdavė Juozas Bieris –Narsutis. Liko abiejų išvežtų seserų vaikai. Stimburienės mergaitę mama apgyvendino pas savo pusseserę Veroniką Strielčienę.

Ten ji ir gyveno, kol iš Igarkos grįžo mama, Antanina Stimburienė. Antaninos Žižienės liko trys berniukai. Vieną priglaudė teta Bronislava Krogertaitė, o kiti du augo su mama. Kur mama eidavo, ten ir juos vesdavosi, nes namų jau nebebuvo – nugriovė skrebai. 1949 m. lapkričio 14 d. buvo išduotas mano tėvas Juozapas Krogertas. Atėję skrebai suėmė tėtį, mamą ir mane. Tėtį saugume nukankino, mes su mama išėjome. Mama nuėjo į Laičius pas tetas ieškoti vaikų.

Taigi mano mamai reikėjo daug kentėti – neteko vyro, vaikų ir namų, bet su Aukščiausiojo pagalba viską ištvėrė. Mama mirė 1946 m. spalio 18 d., palaidota Kauno Petrašiūnų kapinėse. Tėvas – Juozapas Krogertas pripažintas Laisvės kovų dalyviu, brolis Marijonas Krogertas – kariu savanoriu.

Stanislava SEMAŠKIENĖ

Gyvenimo universitetai

Paauglystės prisiminimai

Buvo gražus 1948 metų gegužės vakaras. Tėviškėje tvyrojusią tylą sudrumsdavo nuo miško atklydę garsai. Pamiškėje, prie trobelės, kur buvo atliekamos Gegužinės pamaldos, būriavosi žmonės. Kartu su jais buvo paauglė mergaitė. Pamaldos buvo atliekamos ne taip, kaip kitais vakarais. Žmonės spėliojo, kas gali įvykti šiąnakt, nes visur sklandė neviltis ir nerimas, visi žinojo apie masinius žmonių trėmimus.

Mergaitė, grįžusi iš pamaldų, susikrovė sukneles, batukus, surišo į ryšulėlį ir pasidėjo prie lovos galo. Jei veš, kad nepamirštų pasiimti. Tėvai ilgai nemiegojo, vis kalbėjosi. Gal jautė, kad paskutinį kartą dalijasi mintimis. Ir toji mergaitė ilgai negalėjo užmigti, ją slėgė nežinia, baimė. Tik mažametė jos sesutė, per dieną prisibėgiojusi, ramiai ilsėjosi.

Rytą visi nubudo anksti, dar saulei netekėjus. Aplink buvo ramu, tylu. Tėvas išėjo pas gyvulius, mama sukosi virtuvėje, mažoji sesutė glostė ant grindų murkiantį katiną. Mergaitė rengėsi laikyti pirmąjį lietuvių kalbos egzaminą. Staiga sulojo šuo. Mama sunerimusi pažvelgė pro langą ir pamatė takeliu nuo vieškelio skubančią kaimynę. Įėjusi į trobą pradėjo raudoti ir padrikais žodžiais pasakoti, kas nutiko. "Kaimyne, jei turi, duok kepalėlį duonos, mus jau veža",– sakė ji. Mama įsivedė kaimynę į kamaraitę, kur kvepėjo šviežia duona. Užsimetusi ant pečių maišelį su keliais kepalais, kaimynė išskubėjo namo. Nespėjusios nė suvokti, kas atsitiko, abi su mama stovėjo ir žiūrėjo į tolstančią kaimynę.

Mergaitė pavalgė pusryčius, pasiėmė knygas ir išėjo į mokyklą. Ryšulėlį su savo drabužėliais ir batais paliko prie lovos. Kelyje ją pasivijo sunkiai riaumojančių juodų karišku mašinų sąstatas. Jos širdelė jautė kažką negera. Kai pasiekė mokyklą, pamatė savo klasės draugus taip pat susirūpinusius ir neramius. Mokytoja, baigusi egzaminą, visiems liepė eiti namo. Kitoje ežero pusėje, buvusio dvaro kieme, būriavosi daugybė žmonių. Kažkas pasakė: "Veža. Tuos žmones veža!" Mergaitė bėgo namo. Kad tik suspėtų. Bet buvo per vėlu. Pasitikusi mergaitę jos pusseserė pasakė, kad mama ir mažoji sesutė jau ten, kur visi. "Eime pas mus, – sakė ji. – Mūsų namuose tavo tėvelis". Netoli namų mergaitė pamatė ateinantį tėvą. Jis nešėsi po pažastimi porą aulinių batų, pats basas, liūdnai žiūrėjo į dukterį. "Kur dabar mes eisime?– klausė jis. – Čia ilgai likti negalime, nes išties toks pat likimas". Tėvas buvo pasiryžęs likti Lietuvoje, kad vėliau galėtų saviškiams kokį kąsnelį maisto išsiųsti. Jis gerai žinojo, kad svetimoje šalyje niekas tremtiniams neišties pagalbos rankos. Vakare tėvas ir toji mergaitė, dar keli to paties likimo žmonės patraukė miško link. Ant žemės pasikloję keletą šakų greta vienas kito sugulė ir stengėsi užmigti. Tačiau baugino mažiausias šakelės traškesys ir iki ryto niekas negalėjo sudėti akių. Ryte pradėjo lynoti ir nebuvo kur pasislėpti. Kaime lojo šunys ir visi galvojo tik viena: sovietų garnizonas ieško tokių kaip jie, pasislėpusių ir užsilikusių nuo tremties. Staiga mergaitė pakilo nuo žemės ir pasakė: "Nepatinka, tėveli, man tavo dabartiniai "namai". Aš išeinu."

Atsisveikinusi su tėvu ir kaimynais patraukė per mišką. Į kitą pusę nuo savo kaimo ir nuo namų. Pusiaudieny išgirdo šunų lojimą, suprato, kad netoli – miško pakraštys. Išėjusi į pamiškę mergaitė pamatė apleistą vienišą sodybą. Atviri vartai vedė į kiemą, kur riogsojo netvarkingai išmėtyti daiktai. Aplink – jokios gyvybės. Kamuojama troškulio ji priėjo prie šulinio. Prie jos pribėgo maža raina katytė. Pajutusi žmogų, ji norėjo įsiteikti naujai šeimininkei ir ėmė glaustytis apie kojas. Tai buvo tokia pat sodyba, kaip ir jos tėvų, vieniša ir apleista. Atsigėrusi gaivaus vandens, mergaitė ėjo toliau. Pakelyje rado dar vieną sodybą. Kieme stovėjo moteris. Mergaitė jos paklausė, kur ji esanti ir kur reikėtų eiti, kad pasiektų reikalingą vietovę. Moteris suprato, kokia tai pakeleivė ir mielai paaiškino, kur reikia eiti.

Mergaitė keliavo pas tetą, gyvenusią tolokai nuo jos namų. Ėjo nuošaliais keliukais, kad nesusitiktų su nepageidaujamais žmonėmis. Ėjo ir mąstė: už ką, kodėl Lietuvą ištiko tokia žiauri lemtis?!

Nuolatinių persekiojimų voratinklyje

Toji mergaitė buvau aš. Neturėjau teisės gyventi Ukmergės r. Siesikų miestelyje, kur lankiau mokyklą. Mokiausi šiame rajone Deltuvos miestelyje, tačiau mokyklos direktoriaus įsakymu iš jos buvau pašalinta, nes užsiėmiau "agitacine veikla" – mokiniams liepiau neprenumeruoti laikraščių, nes juose rašoma netiesa. Dalyvavau "akcijoje", kai specialiai gadinome Stalino skulptūrą – išbaltinome akis, raginau žmones nesiskiepyti, nes leidžiami nuodai. Okupacijai priešinomės visais įmanomais būdais. Baigusi aštuonias klases išvykau į Ukmergę. Tačiau ten 1951 m. buvau suimta. Vilniuje, Lukiškių kalėjime, patyriau visus tardymo baisumus. Tada buvau 16 metų. "Teismas" paskelbė nuosprendį – 10 metų kalėjimo. Aš nesikrimtau, bet didžiavausi, kad pasielgiau kaip tikra Lietuvos patriotė. Manau, kad Dievas išklausė mano maldą, nes prieš teismą kartu su kitomis kameros draugėmis meldėmės, kad nuteistų mažiausiai dešimčiai metų, nes priešingu atveju būtų gėda prieš Lietuvos patriotus, vertus pagarbos ir pasididžiavimo.

Už ką mane teisė? Už meilę Tėvynei. Už meilę jos žmonėms ir už lietuviškas dainas, už priešinimąsi blogiui... Už brangius man žmones, mamą ir dvi seseris, esančias Sibire.

Beveik mėnesį mus vežė nežinoma kryptimi. Kelionės metu mūsų vagone mirė dvi moterys. Jas palaidojo stepėje. Išlipome trumpam iš vagonų ir giedojome giesmes.

Sunkūs išbandymai

Išlipome Sverdlovske. Nuvedė į pirtį, dezinfekavo drabužius ir leido išsimaudyti pirtyje. Tapo kiek lengviau. Pagaliau pasiekėme Tolimuosius Rytus – Komsomolsko miestą. Susodinti į baržą Amūro upe plaukėme toliau. Kelionė baigėsi vėlai vakare. Taigoje radome įkaltą kuolą ir pritvirtintą užrašą "Septyniasdešimt trečias kilometras". Tai buvo mūsų gyvenamoji vieta. Patys įsirengėme aikštelę vadinamosioms statyboms ir jau atrodė baigėsi vargai. Bet ne. Atėjo pranešimas, kad mus veš dar toliau, į taigą. Už 500 kilometrų radome kadaise apgyvendintą vietovę – keliasdešimt barakų. Prie vartų buvome išrikiuotos po keturias ir įvarytos į "zoną". Pradžioje manėme, jog patekome į mišrų lagerį, nes žmogystos, pasitikusios mus, buvo panašios į vyrus. Jos kalbėjo: "Mužiki priechali" ("Vyrai atvažiavo" – rus.). Vėliau sužinojome, kad žodis "mužiki" reiškė "politinės kalinės". Mes, lietuvės, stengėmės laikytis kartu. Mūsų ten buvo nedaug, ypač politinių kalinių. Tai – Karalienė iš Utenos, Urbonienė iš Žemaitijos, Mageliona iš Naumiesčio, Klumbienė Stasė iš Vilniaus ir kitos.

Alinantis darbas taigoje. Teko versti storiausius medžius, genėti šakas, pjaustyti nustatyto ilgio gabalais ir tempti. Kaip tai darydavome? Virve apjuosdavome storąjį rąsto galą ir traukdavome. Taip tempdavome du tris kilometrus. Dirbti turėjome kuo ilgiau ir kuo sparčiau, nes žadėjo už kiekvieną paruoštą medienos gabalą sumokėti. Žadėjo atvežti "larioką" – kioskelį, kur net baltos duonos galėsime nusipirkti. Taigi stengėmės iš visų jėgų ir laukėme... Pagaliau gavome "atlygį": vyresnio amžiaus moterims mokėjo po aštuonis rublius, mums – po keturis. Už tuos pinigus su drauge nusipirkome po kepalėlį duonos ir čia pat, neatsitraukdamos nuo kioskelio, suvalgėme. Moterys, labiau patyrusios, pirko cukraus. Kitą dieną jo atsinešusios į darbą prie "valdiškos" duonos jau turėjo savo patiekalą – cukrų, kurį užgėrė vandeniu.

Grįžus iš darbo nepailsėsi: barakuose buvo tokia gausybė blakių, kad naktį pusė žmonių miegodavo, o kita pusė – budėjo ir braukė nuo miegančiųjų blakes. Pusei nakties praėjus, miegojusieji darydavo tą patį. Po metų vėl buvome išvežti į kitą vietą, prie geležinkelio statybos darbų. Buvo viduržiemis, tad davė šiltesnių drabužių. Lauke būdavo 35–40 laipsnių šalčio, keldavomės tamsoje ir į darbą pėsčiomis eidavome penkis kilometrus. Jėgos kasdien seko, sunku buvo judėti, bet į tai niekas nekreipė dėmesio. Vėliau paaiškėjo, kad tas geležinkelis niekam nereikalingas ir darbai buvo nutraukti.

Kartą lageryje pasklido gandai, kad kortomis pralošta viena moteris ir naktį ją turėsią sukapoti į gabalus. Visas apėmė panika. Kas ta moteris? Naktį, apie 24 val., už mūsų sekcijos sienos pasigirdo garsas lyg būtų kapojamos malkos. Daužė lenkę, vardu Margo. Ji atlaikė šešis kirčius, be riksmo ir isterijos. Jos draugės, miegojusios toje patalpoje, taip pat tylėjo. Tokie buvo lagerio įstatymai. Septintas kirtis buvo mirtinas. Egzekuciją atliko moterys. Nukankintosios kūną jos suvyniojo į drobę ir išėjo. Vėliau jos buvo teisiamos, bet paleistos ir vėl atsidūrė mūsų lageryje. Kai mus perkėlė dar toliau, apsigyvenome ne barakuose, bet palapinėse. Naktį prie apšerkšnijusių palapinės sienų prišaldavo moterų plaukai. Pavasarį išveždavo į tolimesnes vietoves pjauti šieno. Gyvenome "šalašuose" – dideliuose šieno žaiginiuose. Pievose buvo tiek daug uodų ("moškių"), kad negalėjome net išsižioti. Nuo įkandimų visos ištinome, buvo moterų, kurios net sąmonę prarasdavo.

Atsiradome prie Japonų jūros. Uoste stovėjo trys dideli prekybos laivai. Į visus prikimšo politinių kalinių. Triume su mumis buvo ir labai keistų būtybių. Tai maskvietės. Savo fizionomijomis ir žodynu jos pralenkė iki tol sutiktas... Jos atėmė iš mūsų drabužius, patalynę, paliko tik juodas storo audinio sukneles, kad neliktume visiškai nuogos. Pasipriešinusias smaugė, žudė ir kankino. Laivai pajudėjo Magadano link. Viena rusė moteris, jau seniai kalinti, patarė skelbti bado streiką, nes įtūžusios ir nužmogėjusios maskvietės galėjo siautėti iki begalybės. Kai apie tai, kas įvyko, pasakėme laivo valdžiai, prasidėjo tardymas. Mums buvo užtikrinta, kad iki kelionės pabaigos nė vienai kalinei nieko neatsitiks.

Magadano uoste visas išlaipino ir nuvežė į priemiestyje esančius lagerius. Kieme prasidėjo neįprasta ceremonija: išrikiavo mūsų "bendrakeleives" maskvietes, įsakė joms savo daiktus išdėlioti kiemo viduryje, o mums, nukentėjusiosioms, liepė atsiimti tai, ką kelionės metu buvome praradusios. Paskirstė naujiems darbams. Aš buvau nukreipta į ligoninės vyrų vidaus skyrių sanitare. Niekada tokio darbo nedirbusiai merginai tai buvo tikras vargas.

Mano kančių keliai baigėsi Magadane. Gavus įsakymą iš Maskvos mūsų bylos buvo peržiūrėtos ir leista gyventi laisvai. Tik du kartus per mėnesį reikėjo registruotis milicijos skyriuje. Kai gavome pasus, išvykome į Lietuvą. Tačiau tėvynėje dar ilgai persekiojo praeities šmėkla. Mums "primindavo", kad vietų prisiregistruoti, gauti darbo neužtenka nusipelniusiems žmonėms, o čia dar mes – neaišku, kokie "elementai". "Nusipelnę" – tai stribai, kolaborantai, tie, kurie mus trėmė ir sodino į kalėjimus, kankino ir žudė. Bet tai – jau praeitis.

Pro memoria

Aleksandras Pupinis
1923–2006

Rugpjūtį atsisveikinome su veikliu ir šviesiu žmogumi **Aleksandru Pupiniu**. Jis gimė ir augo Šiaulių aps. Linkuvos valsč. Gataučių k. gausioje pasiturinčių ūkininkų šeimoje. 1942 m. baigęs Linkuvos gimnaziją įstojo į Kauno universiteto Technologijos fakultetą. Vengdamas sovietų armijos, Aleksandras slapstėsi, kaitaliojo darbus ir gyvenamąją vietą. Gyveno naudodamasis penkeriais metais jaunesnio brolio dokumentais.

1948 m. gegužę tėvas su vienu sūnumi ir dukterimi buvo ištremti į Sibirą. Vienas brolis jau kalėjo lageryje, Šiaurėje. Netrukus saugumas susekė ir areštavo Aleksandrą. 1949 m. birželį Anykščių liaudies teismas jį nuteisė 5 metams laisvės atėmimo, rugsėjį išvežė į Viesliavos lagerį, netoli Vorkutos.

1950 m. Aleksandras susirgo tuberkulioze. Po didelių lagerio valdžios svarstymų buvo perkeltas į netoliese esantį sergančių kalinių lagerį – Sangarodoką. Ten Aleksandras sulaukė ir Stalino mirties. Iš lagerio ilgiems metams buvo išsiųstas į tremtį. 1953 m. jis atsidūrė Krasnojarsko kr. Sovetsko r. Magansko gyvenvietėje miško paruošimo pramonės centre. Dėl prastos sveikatos Aleksandrui buvo leista dirbti sąskaitininku. Netoli gyveno ištremta jo šeima, su kuria Aleksandras greitai susisiekė. Susipažino su kitais tremtiniais lietuviais. Metams bėgant sukūrė šeimą su tremtine Dalia Jackevičiūte.

Į Lietuvą grįžo 1958 m., apsigyveno Joniškyje, užaugino du sūnus. Ilgus metus dirbo Joniškio r. statybinėje organizacijoje buhalteriu. Lageryje ir tremtyje traumuojamas priespaudos, patirdamas žmogiškumo niekinimą, Aleksandras nepalūžo. Politinių lūžių žaizdre praradęs sveikatą, bet niekada nepraradęs vilties, Aleksandras išsaugojo dvasios stiprybę, pilietiškumą, tautinį išdidumą. Šeima, darbas, visuomeninė bei politinė veikla visada siejosi su jo aukštos moralės principais. Atkūrus Nepriklausomybę, ilgai puoselėjęs Lietuvos laisvės viltį, pasinėrė į Atgimimo veiklą. Jis buvo trijų tarybų narys: bažnyčios, Lietuvos konservatorių ir didžiąją savo dalį išlaisvinto polėkio atidavė buvusiems tremtiniams ir politiniams kaliniams. Aleksandras buvo LPKTS Joniškio skyriaus įkūrėjas, pirmininkas. Silpstant sveikatai jis svarų savo minčių, idėjų ir darbų grūdą vis dėjo į Tėvynės aruodą. Palaidotas senosiose Joniškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Dalią, sūnus – Justiną, Saulių, jų šeimas, gimines ir artimuosius.

LPKTS Joniškio filialas

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Ona Garnelytė
1920–2006

Gimė Latvijoje. 1948 m. kartu su broliu ir seserimis ištremta į Krasnojarsko kr. Kazačinsko r. Belokopitovkos miškų ūkį. Vėliau perkelta į Udereisko r. Razdolnajos k. Dirbo miško pramonėje, stibio rūdos šachtose, vėliau statybose, plytinėje, vaikų darželyje. Sunkus darbas pakirto sveikatą. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Obeliuose, vėliau persikėlė į Rokiškį. Dirbo Rokiškio kino teatro „Saulutė“ katilinėje, vėliau – Aklųjų draugijos namudininke.

Palaidota senosiose Rokiškio kapinėse.

Užjaučiame artimuosius.

LPKTS Rokiškio filialas

Klementina Povilaitytė
1929–2006

Gimė Endrikių k. Šakių apskrityje. 1949 m. su tėvais ir seserimi ištremta į Irkutsko sr. Alarsko rajoną. Į Lietuvą grįžo 1959 m., apsigyveno Gelgaudiškyje. Vėliau gyveno Šakių r. Endrikių kaime.

Palaidota Slavikų kapinėse.

Užjaučiame artimuosius.

Tremties draugai

Anelė Suraučiūtė-Grupkaitienė
1929–2006

Gimė Švendubrės k. Varėnos rajone. Buvo jauniausia 5 vaikų šeimoje. Mokėsi Leipalingio progimnazijoje. Trys broliai dalyvavo rezistencinėje kovoje. Pranas ir Juozas žuvo, o Antanas sunkiai sužeistas pateko į Sibiro lagerius.

1947 m. gruodį Anelė su motina buvo ištremta į Tiumenės sritį. Ten sunkiai dirbo miško kirtimo ir geležinkelio tiesimo darbus. 1956 m. abi atvažiavo pas brolį Antaną į Intą. Ten Anelė ištekėjo už buvusio politinio kalinio suvalkiečio Vytauto Grupkaičio. Gimė sūnus ir duktė. Grįžusi į Lietuvą apsigyveno Marijampolėje.

Palaidota šalia Druskininkų, Švendubrės kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiame dukterį Aldoną, sūnų Vitalijų, artimuosius.

Druskininkų krašto klubo nariai

Jadvyga Čekuolytė-Žalienė
1923–2006

Gimė Kraujalių k. Molėtų r. ūkininkų šeimoje. Mokėsi vidurinėje mokykloje, vėliau įgijo buhalterės specialybę.

Buvo suimta ir kalinta Lukiškių kalėjime, nesudarius bylos paleista. 1947 m. sukūrė šeimą. Vyras Vincas Žala ir jo brolis Bronius buvo partizanai. 1946 m. Bronius, patekęs į apsuptį, žuvo. 1949 m. Žalų šeima buvo ištremta į Krasnojarsko kr. Bogradskoro Borodino tarybinį ūkį. Vyras dirbo statybose, Jadvyga – buhaltere. Tremtyje gimė dvi dukterys. Į Lietuvą šeima grįžo 1958 m., apsigyveno Švenčionėliuose. Jadvyga buvo aktyvi LPKTS narė.

Palaidota Švenčionėlių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vyrą, dukterį ir artimuosius.

LPKTS Švenčionių filialas

Užjaučiame

Skaudžią netekties valandą, mirus mylimam sūnui ir broliui **Teodorui**, nuoširdžiai užjaučiame motiną Sigitą ARMINIENĘ, seserį Violetą bei artimuosius.

LPKTS Biržų filialas

Skelbimai

Spalio 26 d. 9 val. Kauno apygardos teisme (A. Mickevičiaus g. 18) bus nagrinėjama byla, kurioje partizano duktė M. Aštrauskaitė-Bikuličienė teikia civilinį ieškinį dėl moralinės ir materialinės žalos atlyginimo iš nuteisto KGB papulkininkio V. Vasiliausko ir agentės M. Žukaitienės („Ramutės“) už partizanų – tėvo ir dėdės nužudymą. Toks ieškinys Lietuvoje yra beprecedentis ir labai svarbus teisine prasme. Maloniai prašytume dalyvauti teismo procese.

LPKTS valdyba

Spalio 27 d. (penktadienį) 11 val. Žemės ūkio rūmuose (K. Donelaičio g. 2, Kaunas), didžiojoje salėje, II a., į suvažiavimą kviečiami žemės savininkai, dėl įvairių priežasčių dar neatgavę žemės nuosavybės. Dalyvių registracija – nuo **9 val.** Smulkesnė informacija tel. **(8 37) 740 713** antradieniais **11–14 val.** ir ketvirtadieniais **14–17 val.**; el. paštu: **ruta.zabieliene@gmail.com**

Renkami istoriniai duomenys

Tautos ir valstybės istorija – lobis, kuris turi būti perduodamas iš kartos į kartą. Jį reikia surasti, ištirti, apibendrinti, kaupti ir perteikti. Niekas negali likti užmiršta.

Vilniaus miesto vyriausiasis policijos komisariatas steigia policijos informacinį kabinetą. Kurdami jo ekspoziciją siekiame įprasminti policijos institucijos pokyčių procesą, istorinių kultūrinių tradicijų bei profesinių vertybių tęstinumą ir perimamumą, norime gerinti policijos įvaizdį ir prevencinę veiklą, stiprinti policijos ir visuomenės tarpusavio supratimą ir sąveiką. Policijos informacinio kabineto kūrėjus domina prieškario Lietuvos policijos istorija.

Įgyvendindami minėtus siekius prašome galinčiuosius suteikti minėto turinio informaciją kreiptis į Vilniaus miesto vyriausiojo policijos komisariato Organizacinio skyriaus Viešųjų ryšių poskyrio specialistą Kęstutį Bagdoną adresu: **Birželio 23-iosios g. 10, Vilnius**, arba tel. **8 686 66423**.

Nuoširdžiai dėkojame.

Spalio 30 d., pirmadienį, 14 val. Kauno Vydūno vidurinėje mokykloje (Šiaurės prosp. 57) Eigulių bendruomenės centras kviečia į renginį "V.Landsbergio-Žemkalnio, Lietuvos nusipelniusio architekto, Kauno garbės piliečio, gyvenimo kelias ir veikla" iš ciklo "Pažinkime Eigulius". Dalyvaus europarlamentaras prof. V.Landsbergis.

Lapkričio 2 d. (ketvirtadienį) 14 val. kviečiame į Petrašiūnų kapines prie Tremtinių memorialo paminėti mirusius partizanus, politinius kalinius ir tremtinius.

Lapkričio 3 d. (penktadienį) 18 val. VDU didžiojoje salėje (K. Donelaičio g. 28, Kaune) įvyks Europos Parlamento nario Vytauto Landsbergio susitikimas su Kauno visuomene „Lietuva – vakar, šiandien, rytoj“.

Lapkričio 5 d. (sekmadienį) LPKTS Klaipėdos filialas kviečia prisiminti ir pagerbti žuvusius ir mirusius kovotojus už Lietuvos laisvę, politinius kalinius ir tremtinius. **17.30 val.** gėlių padėjimas ir žvakių uždegimas prie „Tautos kančios“ paminklo S. Daukanto g. skverelyje. **18 val.** šv. Mišios Kristaus Karaliaus bažnyčioje (Bokštų g. 10).

SL289 **Tremtinys**

Redaktorė - Jolita Navickienė
Redakcija: Aušra Šuopytė, Dalia Maciukevičienė, Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
El. paštas: tremtinys@erdves.lt , LPKTS puslapis internete: http://www.lpkts.lt
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Ofsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3880. Užs. Nr.

Kaina 1,20 Lt

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Autoriaus nuomonė nebūtinai sutampa su redakcijos nuomone.